

Олеся БОЙКО

старший викладач

кафедри мовної підготовки

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. *Світ швидко змінюється, змінюються умови, в яких ми живемо, навчаємося, працюємо, змінюються пріоритети, форми нашого спілкування та взаємодії. З'являються нові виклики, які вимагають швидкої адаптації, критичного та гнучкого мислення, навчання впродовж життя та інноваційних підходів. Сьогодні слово «інклюзія» перестало відображати тільки певне поняття. Інклюзія (від лат. inclusio – «включення») – це підхід, який передбачає залучення всіх людей без винятку до повноцінної участі в суспільному житті. Це нова культура спілкування й співпраці, солідарності та взаємоповаги.*

Інклюзивна освіта є однією з ключових тенденцій у розвитку сучасної педагогіки та освітньої політики. Її головна мета – забезпечити рівні можливості для навчання всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх фізичних, психічних чи соціальних особливостей. У зв'язку з цим важливим завданням стає вибір і впровадження інноваційних методик та технологій, здатних підвищити ефективність інклюзивного процесу, зробити його гнучким, доступним та адаптивним до потреб кожного здобувача освіти.

Інноваційні методики інклюзивного навчання включають: диференціацію освітнього процесу (адаптацію завдань, методів та форм роботи відповідно до індивідуальних можливостей тих, хто навчається. Диференційований підхід дозволяє кожному відчувати успіх і прогрес); методику UDL (Universal Design for Learning – універсальний дизайн навчання) – концепцію створення освітнього середовища з врахуванням різноманітних потреб всіх здобувачів освіти, що передбачає варіативність у навчанні на початковому етапі

планування, і виключає необхідність корекції безпосередньо в процесі навчання); методика групової взаємодії; тьюторство (наставництво).

Інноваційні методики інклюзивного навчання створюють умови для гармонійного розвитку кожної людини, сприяють підвищенню якості освіти, формуванню толерантного суспільства та забезпеченню рівних можливостей. Ключовим завданням є інтеграція інновацій у повсякденний освітній процес.

Ключові слова: інклюзія, інклюзивна освіта, інноваційні методики інклюзивного навчання, диференціація навчального процесу, методика UDL, методика групової взаємодії; тьюторство (наставництво).

Abstract. *The world is changing rapidly, so are the conditions in which we live, study, and work, as well as priorities, forms of communication and interaction. New challenges are emerging that require rapid adaptation, critical and flexible thinking, lifelong learning and innovative approaches. Today, the word “inclusion” has ceased to reflect only a certain concept. Inclusion (from Latin inclusio) is an approach that involves engaging all people without exception in full participation in social life. This is a new culture of communication and cooperation, solidarity and mutual respect.*

Inclusive education is one of the key trends in the development of modern pedagogy and educational policy. The main goal of inclusive education is to provide equal learning opportunities for all students, regardless of their physical, mental or social characteristics. In this regard, an important task is the selection and implementation of innovative methods and technologies that can increase the effectiveness of the inclusive process, making it flexible, accessible, and adaptive to the needs of each learner.

Innovative methods of inclusive education include: differentiation of the educational process (adapting tasks, methods, and forms of work according to the individual abilities of learners. The differentiated approach allows everyone to experience success and progress); UDL (Universal Design for Learning) – a concept for creating an educational environment taking into account the diverse needs of all students, it involves variability in learning at the initial planning stage and eliminates

the need for correction during the learning process); group interaction methodology; tutoring (mentoring).

Innovative methods of inclusive education create conditions for the harmonious development of each person, contribute to improving the quality of education, forming a tolerant society and ensuring equal opportunities. The key task is the integration of innovations into the everyday educational process.

Keywords: *inclusion, inclusive education, innovative methods of inclusive learning, differentiation of the educational process, UDL methodology, group interaction methodology; tutoring (mentoring)*

Постановка проблеми. Світ швидко змінюється, змінюються умови, в яких ми живемо, навчаємося, працюємо, змінюються пріоритети, форми нашого спілкування та взаємодії. Разом з тим, з'являються нові виклики, які вимагають швидкої адаптації, гнучкого мислення, навчання впродовж життя та інноваційних підходів. Сьогодні слово «інклюзія» перестало відображати тільки певне поняття. Інклюзія (від лат. *inclusio* – «включення») – це підхід, який передбачає залучення всіх людей без винятку до повноцінної участі в суспільному житті. Це нова культура спілкування й співпраці, солідарності, взаємоповаги та взаєморозуміння. Простіше кажучи, інклюзія означає створення умов, за яких кожна людина, незалежно від своїх особливостей чи відмінностей, має рівні можливості для навчання, роботи, відпочинку, розвитку та самореалізації. Інклюзивна педагогіка нині є затребуваною, як ніколи раніше. Це галузь педагогічних наук, яка вивчає процес спільного навчання й виховання тих, хто здобуває освіту за загальною програмою, разом з тими, хто має особливі освітні потреби, та шукає ефективні шляхи задоволення індивідуальних потреб усіх здобувачів освіти в умовах закладу освіти [1].

Аналіз останніх досліджень. Можливість навчання всіх, хто здобуває освіту, у закладах освіти досліджують, як іноземні, так і вітчизняні науковці. Впродовж останніх років українські науковці вивчають, як залучити осіб з особливими освітніми потребами до навчання, їхню реабілітацію та

соціалізацію. Важливий внесок зробили такі вітчизняні науковці як В. Бондар, А. Колупаєва, Т. Євтухова, В. Ляшенко, І. Іванова, О. Столяренко, А. Шевчук, О. Савченко. Зокрема Бондар М.І. зазначає, що вагомий внесок у розвиток спеціальних навчальних закладів, розбудову їх структури, створення методик діагностування психічного розвитку дітей мали праці психологів Л. Виготського, О. Венгер, О. Запорожця, О. Киричука, Г. Костюка, Б. Корсунської, С. Максименка, Н. Морозової, В. Синьова, П. Таланчука, В.Тарасун, М. Ярмаченка, які обґрунтували принципові положення особливостей розвитку психічних процесів у дітей різних вікових категорій, механізмів формування їх соціально-комунікативної активності. [2]

Мета статті. Головна мета інклюзивної освіти – забезпечити рівні можливості для навчання всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх фізичних, психічних чи соціальних особливостей. У зв'язку з цим важливим завданням стає вибір і впровадження інноваційних методик та технологій, що здатні підвищити ефективність інклюзивного процесу, зробити його гнучким, доступним та адаптивним до потреб кожного.

Виклад основного матеріалу. Інклюзивна освіта є однією з ключових тенденцій у розвитку сучасної педагогіки та освітньої політики. У Загальних положеннях Концепції розвитку інклюзивної освіти визначено, що «Інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.» [3]

Анна Павліщева (викладачка GoITeens) у своєму виступі на Міжнародному форумі «Інклюзивне навчання: досвід ефективних змін» підкреслила, що інклюзивне навчання «охоплює не лише тих, хто має інвалідність чи особливі освітні потреби, а й обдарованих дітей, яким потрібен індивідуальний підхід для розкриття їхнього потенціалу», і найголовнішим завданням є знайти такі оптимальні шляхи і засоби, які допоможуть «створити

атмосферу, у якій усі учасники процесу почуваються комфортно, без страху бути «не такими» ... де кожен відчуває свою цінність» [4].

Інклюзивна освіта базується на концепції прав людини та ідеї доступності знань для всіх. За визначенням ЮНЕСКО, інклюзія означає створення і розвиток такого освітнього середовища, де жодна дитина не відчуватиме себе відокремленою чи дискримінованою [5]. Інклюзивна освіта в Україні регламентується Законом України «Про освіту», Законом України «Про повну загальну середню освіту», а також постановами Кабінету Міністрів, які затверджують порядки організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти.

Говорячи про інноваційні методики інклюзивного навчання перш за все необхідно згадати диференціацію навчального процесу: адаптацію завдань, методів та форм роботи відповідно до індивідуальних можливостей тих, хто навчається. Використання диференційованих підходів дозволяє кожному здобувачеві освіти відчувати успіх і прогрес [6].

Методика UDL (Universal Design for Learning – універсальний дизайн навчання) – це концепція створення освітнього середовища з врахуванням різноманітних потреб усіх здобувачів освіти, що передбачає варіативність у навчанні на початковому етапі планування, і включає різні способи не лише подання інформації з метою охопити різні стилі сприйняття здобувачами освіти (текст, аудіо, відео), а й дозволяє кожному обирати, як вони демонструватимуть свої знання (усно, письмово, через проєкти) та забезпечення мотивації через індивідуальні інтереси.

Ще однією методикою інклюзивного навчання є методика групової взаємодії, яка допомагає здобувачам освіти із різними можливостями навчатися разом, виконуючи спільні завдання, що сприяє розвитку комунікативних навичок, толерантності та взаємодопомоги.

В умовах інклюзії дедалі більшого поширення набувають індивідуальні освітні траєкторії, що реалізуються через наставництво (тьюторство). На

відміну від репетитора, наставник лише допомагає здобувачеві освіти орієнтуватися в освітньому середовищі, мотивує, допомагає визначити пріоритети, надає психологічну підтримку.

Висновки. Інноваційні методики інклюзивного навчання створюють умови для гармонійного розвитку кожної людини. Вони сприяють підвищенню якості освіти, формуванню толерантного суспільства та забезпеченню рівних можливостей. Ключовим завданням залишається інтеграція інновацій у повсякденний освітній процес. Ефективне застосування інноваційних методик можливе лише за умов комплексного підходу, і гарним прикладом може бути досвід скандинавських країн, де активно застосовують UDL, цифрові платформи та командну роботу педагогів [7].

Сьогодні слово «інклюзія» перестало просто відображати певне поняття. Це нова культура спілкування й співпраці, особливо тепер, коли ми живемо в умовах війни. Війна привнесла нові виклики для інклюзії: це стосується не лише тих, хто навчається, а й тих, хто працює, лікується, повертається з фронту чи вимушено починає життя в новій громаді. Інклюзія у воєнний час – це не тільки про доступність освіти, а й про емпатію і толерантність, про підтримку ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, людей із травмами, про створення простору, де кожен відчуває свою цінність і потрібність. Вона стає основою нашої стійкості та сили, адже без взаємної підтримки й залучення неможливо будувати майбутнє.

Список використаних джерел

1. Вишнівська М.О. Інклюзивна педагогіка як наука. <https://vseosvita.ua/library/prezentatsiia-inkliuzyvna-pedahohika-iak-nauka-583941.html>
2. Бондар М.І. Процес інклюзії в українській освіті. http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_zdor_ta_korr_os/Zbir_SPP_2019.pdf
3. Концепція розвитку інклюзивної освіти <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>